



2019. november 23. - **Alig néhány olyan alakja van a magyar történelemnek, aki országos kultuszra tett szert, akinek nagyságát szobrok, terek, utcák, emlékfák hirdetik szerte a Kárpát-medencében.**

Az idei II. Rákóczi Ferenc-émlékév – amelynek apropója, hogy 315 éve választották Gyulafehérváron erdélyi fejedelemmé Rákóczit – alkalmat ad arra, hogy megvizsgáljuk, mi okozta az ő népszerűségét a széles tömegek között.

A vezérlő fejedelem gondolkodása, politikája egyedülálló volt nem csak hazánkban, de Európában is. Akár katolicizmusát, akár főnemességét tartjuk szem előtt, szokatlan módon és kitartással fáradozott a felekezeti jogegyenlőtlenség és a közteherviselési különbségek miatt érzett társadalmi elégedetlenség kisebbitésén. Szociálisan érzékeny politikát folytatott, megvalósította az ország népeinek olyan összefogását, amelyre azóta sem volt képes senki, nemzetközi és hazai propaganda-tevékenysége szintúgy úttörőnek számít. II. Rákóczi Ferenc küzdelme nem csupán a függetlenségért vívott háborúból állt, mindeközben megteremtette egy új Magyarország alapjait. Jóllehet a császári seregek győzelmet arattak felette, az ország tömegei mégis hálásak maradtak neki, holtában is hazatérését várták.

Vallásbéke

„Ámde bármit mesterkedik is az ellenség, nálunk nem ér el semmit, hiszen mi, ha másért nem, legalább a templomok és a kollégiumok megtartásáért – ezeket ugyanis korábban az ausztriaiak elvették tőlünk, s az ország szövetséges rendjei adták vissza a szécsényi általános rendezés alkalmával – a végsőkre is el vagyunk szánva. De meg azért is, mert már közismert Heister generalis zsarnoki kegyetlensége, aki minden városban, mezővárosban és faluban elfoglaltatja a visszaadott templomokat, nem kegyelmez a négy esztendő alatt elhalt protestánsok holttesteinek sem, ha azokat ezekben a templomokban temették el, hanem megparancsolja: bontsák fel sírjukat, és dobják ki onnan csontjaikat.” – festi le a Habsburgok erőszakos ellenreformációját és a kurucok intézkedéseit a hazai vallásbéke érdekében a Mercurius 1710. januári száma.

A Kárpát-medencei magyarság joggal lehet büszke arra, hogy az Erdélyi Fejedelemségben a korabeli Európához képest különösen nagy békesség honolt a felekezetek között, és törvények őrködtek a viszonylagos vallási béke fölött, amely lehetetlenné tette, hogy hitbeli konfliktusok – Nyugat-Európához hasonlóan – véres háborúba torkolljanak: Erdélyben bizonyos időszakokban a felekezetek közötti mérkőzés iskolákban, vitairatokban, nyomdák révén és szószékeken zajló kulturális harc volt csupán.

A Magyar Királyság területén, amely a Habsburg Birodalom része volt, sokkal szigorúbb törvények szabályozták a vallásgyakorlást – bár a korabeli európai szokásokhoz képest ezek is liberálisnak számítottak, pl. az ország védelmében katonáskodó vitézek papválasztási szabadsága tekintetében. Mégis az 1681. évi törvények és későbbi, ezeket magyarázó uralkodói rendeletek (ún. Leopoldina explanatiók) végzetesen beszűkítették a protestáns vallásgyakorlatot a királyi Magyarországon és az 1686 után visszaszerzett hódoltságban. Nem véletlen, hogy Rákóczi a keresztény világnak címzett kiáltványában a magyar nemzet sebei között említi a bécsi udvar protestánsok ellen elkövetett bűneit. Alig tört ki a szabadságharc, Rákóczi máris orvosolni kezdte a protestánsok sérelmeit, 1703 szeptemberében visszaadta a reformátusoknak a Sárospataki Kollégiumot, 1705 januárjában Eperjes elfoglalása után pedig az evangélikusoknak az Academiát, felvidéki oktatási központjukat. Eközben a protestáns kurucok katolikusok irányában történt túlkapásainak is véget vetett szigorú törvényekkel, 1704-ben Miskolcon kiadott pátensével halálbüntetést ígérve azoknak, akik önkényesen templomot, plébániát, iskolát vagy egyházi javakat vesznek el.

A teljes vallásszabadságot az 1705-ös szécsényi országgyűlés hozta el, amikor a vezérlő fejedelem megszüntette az 1681. évi korlátozásokat, és biztosította a protestánsok szabad vallásgyakorlatát is. Minden településen a földesúri jogtól függetlenül a többségben lévő felekezet kapta meg a templomot, de a földesúr köteles volt telket biztosítani a többi felekezet számára is templomépítés céljából. A következő hónapokban vegyes felekezeti összetételű bizottságok hajtották végre a törvényt a szabad királyi városokban és a kuruc uralom alatt álló vármegyékben.

Folytatjuk.

Märle Tamás